

5. 8. 2015

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Důkaz nahrávkou pořízenou soukromou osobou nebo projevem na sociálních sítích

Pořizování zvukových nebo obrazových záznamů fyzických osob bez jejich vědomého souhlasu, ať už za jakýmkoliv účelem, se vždy dostane do kolize s právem na ochranu osobnosti a nedotknutelnosti soukromí. Posouzení oprávněnosti pořízení těchto záznamů a jejich následného využití je proto vždy nutné podrobit testu proporcionality, přičemž ochrana osobnosti nezřídka ustupuje před ochranou jiných oprávněných zájmů pořizovatelů těchto záznamů. Nabízím proto stručné shrnutí vybraných případů, jakož i právní argumentace příslušných soudů. Ochrana osobnosti a nedotknutelnost soukromí je věčné a vděčné téma, přičemž podle některých právníků hypertrofovala do absurdních rozměrů, podle jiných naopak osobnost a soukromí představují posvátný nedotknutelný prostor jednotlivce.

Pořízení nahrávky v pracovněprávním vztahu

Velký ohlas vzbudil náleží Ústavního soudu spis.zn. II. ÚS 1774/14 z 9.12.2014, který se zabýval přípustností použitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení, konkrétně v řízení o neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost. V soudním řízení byl rozsudkem odvolacího i dovolacího soudu vysloven názor, že důkaz audionahrávkou rozhovoru žalobce (jehož, pracovní místo bylo organizační změnou zrušeno) se členem vedení zaměstnavatele je nepřipustný, neboť byl pořízen bez vědomí všech hovořících osob. Audionahrávka přitom byla jediným důkazem skutečného důvodu žalobci dané výpovědi.

Nepřipustností tohoto důkazu mělo podle tvrzení žalobce dojít k porušení jeho práva na spravedlivý proces. Naopak zaměstnavatel namítal, že audionahrávka obsahuje záležitosti pracovní i mimopracovní a její pořízení bez předchozího souhlasu je zásahem do práva na ochranu soukromí. Ústavní soud tedy podrobil přezkumu postup soud, kdy odmítnutím provedení důkazu audionahrávkou v řízení o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, mohlo dojít k porušení práva na spravedlivý proces. V náleží mimo jiné uvedl: *„Ústavní právo na spravedlivý proces zahrnuje i povinnost obecných soudů vypořádat se se vším, co v průběhu řízení vyšlo najevo a co účastníci řízení tvrdí, má-li to vztah k projednávané věci. Pokud soudy této zákonné povinnosti nedostojí, a to jednak tím, že se zjištěnými skutečnostmi nebo tvrzenými námitkami nezabývají vůbec, nebo se s nimi vypořádají nedostatečným způsobem, má to za následek vadu řízení, promítající se jako zásah do ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a do práva na soudní ochranu. Respektuje se tak základní funkce důkazního řízení v občanském soudním procesu, které obsahuje provedení důkazů, jejich hodnocení a ústí ve zjištění skutkového stavu“*. Podle názoru Ústavního soudu tedy není možné v civilním řízení a priori vyloučit provedení důkazu jen proto, že obsahuje skutečnosti osobní povahy protistrany a byl pořízen bez jejího souhlasu. Současně ovšem Ústavní soud vyslovil i limity přípustnosti pořízení takového důkazu: *„Střet zájmu na ochraně osobnosti toho, jehož projev je bez jeho souhlasu zachycován, se zájmem na ochraně toho, kdo tento projev zachycuje (a posléze použije) nelze ovšem řešit v obecné rovině. Rozhodování o tom, do jaké míry je určitý zájem v dané konkrétní situaci převažující, je třeba ponechat na zvážení obecnému soudu, a to v každém jednotlivém případě. Kromě okolností, za nichž byla taková nahrávka pořízena, bude rozhodující i význam právem chráněného či uznávaného zájmu, který je předmětem vlastního*

řízení, a možnosti, které měl účastník, uplatňující informace z nahrávky, k dispozici k tomu, aby získal takové informace jiným způsobem, než za cenu porušení soukromí druhé osoby“.

V tomto případě byla významnou skutečností, že audionahrávka byla jediným důkazem, který mohl prokázat pravdivost žalobcových tvrzení. Dále Ústavní soud poukázal na nutnost ochranu zaměstnance jako slabší smluvní strany v pracovněprávním sporu, přičemž poukázal na usnesení Nejvyššího soudu spis.zn. 30 Cdo 64/2004 z 11.5.2004, podle kterého hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či jiné veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů osobní povahy; důkaz zvukovým záznamem takového hovoru proto není v občanském soudním řízení nepřijatelný. Na závěr pak uzavřel, že audionahrávka neobsahovala skutečnosti osobní povahy, ale pouze pracovní záležitosti. Nejedná se tedy o projev osobní povahy.

Jelikož by na základě výše uvedeného mohlo dojít k mylnému dojmu, že nahrávka obsahující mimopracovní záležitosti a projevy osobní povahy není přípustným důkazem, je třeba ocitovat zmíněný nále: *„I pokud by však uvedená audionahrávka obsahovala projevy osobní povahy, který si nebyl vědom, že by byl nahráván, převáží v nyní projednávaném případě ochrana práva stěžovatele na spravedlivý proces. Za běžných okolností je svévolné nahrávání soukromých rozhovorů bez vědomí jejich účastníků hrubým zásahem do jejich soukromí. Takovýto postup s rysy záludnosti je ve velké většině případů morálně i právně zcela nepřijatelný, zejména, je-li veden záměrem nahrávanou osobu poškodit. Ústavní soud se rozhodně staví proti nekalým praktikám vzájemného elektronického sledování a skrytého nahrávání při soukromých i profesionálních jednáních, jež zpravidla jsou nejen v rozporu s právem, ale hodnoceno po stránce sociálně etické šíří ve společnosti atmosféru podezíravosti, strachu, nejistoty a nedůvěry. Zcela odlišně je však třeba posuzovat případy, kdy je tajné pořízení audiozáznamu rozhovoru součástí obrany oběti trestného činu proti pachateli nebo jde-li o způsob dosažení právní ochrany pro výrazně slabší stranu významného občanskoprávního a zejména pracovněprávního sporu. Zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je zde plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, jíž hrozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či dovolené svépomoci“.*

Ústavní soud tedy připustil použití nahrávky pořízené bez vědomí protistrany, ovšem vždy s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu.

Výše uvedený nálezež je možné považovat za rozvedení argumentace staršího rozsudku Nejvyššího soudu spis.zn. 22 Cdo 3717/2008 z 23.6.2010, který se zabýval přípustností použití zvukového záznamu jednání společníků obchodní společnosti o problémech této společnosti jako důkazu v soudním řízení, když v průběhu řízení předcházejícímu podání dovolání nebyl tento důkaz připuštěn z důvodu ochrany osobnosti dotčeného společníka. Nejvyšší soud uzavřel, že provedení důkazu zvukovým záznamem a přípustnost takto navrženého důkazu je nutno posuzovat vždy s ohledem na individuální okolnosti daného případu. Protože osobní povahu zpravidla nemají projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, je nutné postavit najisto, zda se skutečně jednalo o rozhovor mezi společníky obchodní společnosti. Věc proto byla vrácena soudu prvního stupně, přičemž ten musel vyřešit otázku, za jakých konkrétních podmínek byly zvukové záznamy pořízeny a zda jejich obsahem jsou projevy osobní povahy.

Nahrávka telefonního hovoru jako důkaz ve správním řízení

Přípustnost použití nahrávky telefonního hovoru pořízené soukromou osobou jako důkazu v řízení o správním deliktu posoudil Nejvyšší správní soud v rozsudku spis.zn. 8 Afs 40/2012 z 31.10.2013. Na začátku tohoto případu bylo udělení pokuty za spáchání deliktu, který spočíval v tom, že žalobce uzavřel a plnil zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže na trhu velkoobchodní distribuce zboží. Po zamítnutí opravného prostředku a

následné správní žaloby podal žalobce kasační stížnost.

K rozhodnutí o spáchání deliktu vedlo provedení důkazu - nahrávky telefonického hovoru mezi pracovníkem žalobce a jedním z odběratelů, pořízené bez vědomí a tudíž bez souhlasu tohoto pracovníka. Tento důkaz byl opatřen na doporučení správního úřadu, kterému si odběratel na spáchání deliktu stěžoval. Nejednalo se tedy o důkaz pořízený přímo správním orgánem. I v tomto případě se však nahrávka týkala obchodních záležitostí a její použití jako důkazu bylo tedy přípustné. V tomto případě navíc nebyla nahrávka jediným důkazem. Spáchání deliktu prokazovala i e-mailová komunikace mezi žalobcem a dalšími odběrateli, jakož i interní emailová komunikace žalobce.

Nejvyšší správní soud posoudil, zda provedení důkazu nahrávkou telefonního hovoru pořízeného bez vědomí druhé strany je ve správním řízení přípustným důkazem. Soud se musel vypořádat s námitkou žalobce, podle které se ve správním právu trestním přiměřeně uplatní základní principy trestního práva a záznamy telekomunikačních hovorů pořízených před začátkem soudního řízení jsou pro soud procesně nepoužitelné. Trestní soudnictví a soudní trestání nelze ztotožňovat se správním řízením a správním trestáním. Nejvyšší správní soud již v rozsudku spis.zn. 1 As 27/2008 z 16. 4. 2008 konstatoval, že použití analogie ve správním trestání je přípustné pouze tam, kdy to, co má být aplikováno, určitou otázkou vůbec neřeší, nevede-li takový výklad k újmě účastníka řízení a ani k újmě na ochraně hodnot, na jejichž vytváření a ochraně je veřejný zájem. Jelikož byla pořízena nahrávka telefonického rozhovoru osob v dodavatelsko - odběratelském vztahu při řešení otázek odběru a prodeje zboží, nemá charakter projevu osobní povahy.

Nejvyšší správní soud nicméně konstatoval, že v úvahách o možnosti užít utajený záznam hovoru pořízený soukromou osobou je třeba v každém konkrétním případě zohlednit, že zde dochází ke střetu ústavně chráněných zájmů. Za situace, kdy je užítí posuzovaného důkazního prostředku v zásadě přípustné, bylo zcela na místě uvážit, zda může ochrana soukromí a osobnostních práv žalobce převážet nad zájmem společnosti na objasnění a potrestání deliktního jednání. V tomto případě nedošlo k pořízení nahrávky za účelem narušení soukromí žalobce, ale k prokázání jeho deliktního jednání. Proto jejím pořízením nedošlo k nepřijatelnému zásahu do práva na ochranu soukromí.

Zveřejnění fotografie z kamerového systému

Mediálně známým případem je i rozhodnutí Městského soudu v Praze, které zrušilo předchozí rozhodnutí správního úřadu o udělení pokuty za neoprávněné zveřejnění fotografie z kamerového systému na sociální síti. Podle správního úřadu nelze záznam z kamerového systému zpřístupnit s výjimkou zákonem stanovených případů. Záznam z kamerového systému měl být podle názoru správního orgánu předán orgánům činným v trestním řízení. Jeho zpřístupnění v podstatě neomezenému okruhu osob pak může kohokoliv vystavit riziku zveřejnění fotografie a dalších osobních údajů v takových souvislostech, které si osoba zveřejňující tento záznam vybere. Při posouzení, zda má přednost zájem na ochraně majetku nebo zájem na ochraně soukromí pak správní úřad vycházel ze skutečnosti, že jsou to právě orgány činné v trestním řízení a soudy, kdo posuzuje, zda došlo ke spáchání krádeže. Zatímco předání záznamu těmto orgánům je v souladu se zákonem, jeho zveřejnění již účel ochrany vlastnictví a tedy soulad se zákonem nenaplnuje. Správní orgán rovněž uvedl, že samotný vstup do prostor viditelně označených jako monitorovaných kamerovým systémem, nelze považovat za konkludentní souhlas se zpracováním osobních údajů. Zveřejnění těchto záznamů nelze považovat ani za svépomoc, neboť ochrany porušených práv se lze dovolat prostřednictvím moci veřejné.

Soud uzavřel, že ačkoliv správní orgán připouští, že pořizování kamerového záznamu za účelem ochrany vlastnictví je přípustné, nevysvětlil, v čem spatřuje rozpor mezi ochranou vlastnictví a zveřejněním záznamu, navíc v situaci, kdy právě díky tomuto zveřejnění došlo k dopadení pachatele.

Podle soudu tedy nedošlo ke zpracování osobních údajů v rozporu s účelem, k němuž byly shromážděny.

Na závěr soud posoudil konflikt zájmu na ochraně osobních údajů a zájmu na ochraně vlastnictví, když vyjasnil podmínku souhlasu se zpracováním osobních údajů. Uzavřel, že otázku předchozího souhlasu subjektu údajů je nutné posoudit s ohledem na otázku, za jaké situace došlo ke zveřejnění fotografie a s ohledem na to, do práv jakého subjektu bylo zasazeno. Přitom přihlédl k tomu, že subjekt vědomě odcizil věc jiného, navíc v prostoru viditelně označeném jako monitorovaný. Soud nevidí důvod k ochraně osobní identity pachatele trestné činnosti na úkor osoby jednající v souladu se zákonem.

Pořizování kamerového záznamu veřejného prostranství

Další mediálně známý případ související s kamerovým systémem řešil Nejvyšší správní soud v rozsudku spis.zn. 1 As 113/2012 z 25.2.2015. Po opakovaných fyzických útocích na svou osobu, bydliště a výhrůžkách likvidací členů rodiny instaloval žalobce na dům, v němž bydlel, kamerový systém, který pořízené záznamy ukládal na pevný disk počítače, přičemž tento kamerový systém zčásti zabíral veřejné prostranství, včetně vchodu do domu na druhé straně ulice.

Při této instalaci však žalobce porušil povinnosti uložené zákonem na ochranu osobních údajů, když neinformoval subjekt údajů o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovávány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a dále toto zpracovávání neoznámil Úřadu pro ochranu osobních údajů. Za toto jednání byla žalobci uložena pokuta, přičemž při využití řádného opravného prostředku nedošlo ke změně její výše. Žalobce proto rozhodnutí napadl správní žalobou, kterou správní soud zamítl. Přitom mimo jiné uvedl, že při zpracování osobních údajů žalobcem se nemohlo jednat o výjimku z aplikace zákona o ochraně osobních údajů dle § 3 odst. 3 (zpracování osobních údajů výlučně pro vlastní potřebu). Výjimka podle § 5 odst. 2 písm. e) téhož zákona, podle níž je správce oprávněn i bez souhlasu subjektů zpracovávat jejich osobní údaje, nemůže být dána, protože žalobce při ochraně svých majetkových zájmů neoprávněně zasahoval do práv třetích osob a závažně tak narušil jejich osobní a soukromý život. Žalobce proti rozsudku podal kasační stížnost. Věc proto dále řešil Nejvyšší správní soud.

Ten přerušil řízení a předložil předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie, zda lze provozování kamerového systému umístěného na rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu podřadit pod zpracování osobních údajů „prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích činností“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, třebaže takovýto systém zabírá též veřejné prostranství.

Soudního dvůr Evropské unie odpověděl na předběžnou otázku takto: „Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 musí být vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému - při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk - umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.“

Žalobce uplatnil v kasační stížnosti celou řadu námitek. Nejvyšší správní soud například posoudil jako nedůvodnou námitku, podle které nelze pořízení záznamu podřadit pod pojem zpracování osobních údajů, neboť se na základě kamerového záznamu nepodařilo ztotožnit podezřelé osoby. Na jiné části záznamu se totiž podařilo nepochybně ztotožnit sousedy žalobce. Pouhá neurčitost jedné

části záznamu tedy nemůže vyloučit povinnost žalobce dodržovat zákon o ochraně osobních údajů. Soud konkrétně uvedl: provozem kamerového systému dochází ke shromažďování údajů vázících se k lidem, jejich činnosti a vystupování, které pak mohou být vyhodnoceny nebo přiřazeny konkrétní osobě v konkrétním čase a v konkrétním prostoru. Právě svázání výskytu, chování, fyzických, fyziologických a obdobných znaků určité osoby s konkrétním časem a prostorem, představuje sbírku osobních informací, které se váží ke snímané osobě. Jejich vyhodnocením může dojít k identifikaci subjektu údajů.

Rozsudek pečlivě porovnává předchozí praxi Úřadu v obdobných případech, přičemž konstatoval rozpornost a nesrozumitelnost dosavadní praxe Úřadu při výkladu a aplikaci § 3 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů, což mělo zásadní dopad na právní jistotu žalobce, který proto nemohl rozpoznat, zda je jeho počínání v souladu s právem. Analýzou uvedené praxe totiž bylo zjištěno, že při zpracování osobních údajů výlučně pro osobní potřebu za účelem ochrany majetku a zdraví postupoval Úřad rozdílně, přičemž není zřejmé, jakým způsobem docházelo v jednotlivých případech k rozlišení, zda je výjimka naplněna či nikoliv. Podle soudu není důvodem pro neaplikování výjimky podle § 3 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů skutečnost, že byl záznam následně předán orgánům činným v trestním řízení. Monitorování kamerovým systémem za účelem ochrany majetku, zdraví a života bezesporu splňuje svůj smysl, pouze pokud je záznam pořízen za účelem vyhotovení důkazního materiálu, kterým by identifikoval potenciálního pachatele trestného činu a sloužil by tak k jeho potrestání. Pokud shromážděný záznam obsahuje fakta o trestném činu, je přirozené, že je předán orgánům činným v trestním řízení.

Žalobce rovněž namítal, že v tomto případě nebylo nutné získat souhlas subjektů osobních údajů s jejich zpracováním, a to na základě zákonné výjimky podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, podle něž bez souhlasu subjektu údajů může správce údaje zpracovávat, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života. Zpracování tedy bylo nutné hodnotit podle principu proporcionality, když došlo ke konfliktu práva na ochranu soukromí na straně jedné, a ochrany života a majetku na straně druhé. Základní právo stojící na straně žalobce se navíc prolíná s ústavně chráněným zájmem společnosti na ochraně před deliktním jednáním a na tom, aby tato jednání byla odhalena a potrestána.

Soud uzavřel, že kamerový systém byl instalován v důsledku konkrétního a skutečného ohrožení, spočívajícím v opakovaných útocích na osobu, obydlí, majetek, rodinu, zdraví a život žalobce. V každém případě se jedná o policejně zdokumentované případy. Zpracování osobních údajů tak nesloužilo k odvrácení hypotetické a nepravděpodobné hrozby, která by snad mohla za neurčitých okolností někdy v budoucnu nastat, ale k identifikaci konkrétního pachatele a odvrácení skutečného ohrožení. Je rovněž zjevné, že kamerový systém byl viditelně umístěn a nedocházelo tak k utajenému snímání.

Ačkoliv tedy byl snímán také vchod do protějšího domu, jednalo se pouze o vstup do bytového domu z veřejné ulice, který je přístupný širší veřejnosti, a který vede do společných prostor, kde se bezprostředně nachází schránky, schodiště atd., nikoliv vstup do konkrétního bytu. Nedocházelo tedy k narušení intimního prostoru některého z obyvatel domu nebo dokonce konkrétního bytu.

Nejvyšší soud naopak shledal nedůvodnou námitku žalobce, podle které neměl povinnost informovat subjekty údajů o probíhajícím zpracování, kterou podle názoru soudu mohl splnit umístěním cedule s informací o provozování kamerového systému se záznamem. Taková cedule není ničím, co by nad přiměřenou míru omezovalo možnost kamerový systém provozovat, nehledě na možný preventivní a odstrašující význam. Jinými slovy informační cedule ve skutečnosti posílí účinnost kamerového systému v jeho základní funkci - ochraně majetku a zdraví správce či jiných osob.

K provozování kamerového systému tedy došlo v souladu s § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, ovšem při porušení informační povinnosti.

Nahrávka pořízená soukromou osobou jako důkaz v trestním řízení

K pořizování nahrávek, respektive k jejich použití jako důkazu, dochází i v trestním řízení, které má vlastní úpravu odposlechnů a záznamů telekomunikačního provozu. Ta je však závazná pouze pro orgány činné v trestním řízení a vztahuje se tak na jimi pořízené záznamy. Jak tedy posuzovat zvukový nebo obrazový záznam, který těmto orgánům předá soukromá osoba, zejména v případě, že byl tento záznam pořízen bez vědomí a souhlasu jiné osoby?

Touto otázkou se zabýval Nejvyšší soud v usnesení spis.zn. 5 Tdo 459/2007 z 30.5.2007, kdy řešil dovolací námitku, podle které je zvuková nahrávka rozhovoru mezi obviněným a poškozeným, kterou pořídil svědek, v trestním řízení nepoužitelná, neboť se jedná o důkaz získaný v rozporu s trestním řádem, popřípadě principy trestního řízení. Záznam hlasu fyzické osoby získaný bez jejího souhlasu je podle obviněného hrubým zásahem do práva na soukromí a odposlechy a záznamy o nich lze použít v trestním řízení jen v souladu s ustanovením § 88 trestního řádu. Přitom právě skutečnost, že tento záznam nebyl pořízen orgány činnými v trestním řízení a priori nevylučuje jeho použitelnost s ohledem na obecné pravidlo, podle něhož lze v rámci trestního řízení použít každou skutečnost jako důkaz (§ 89 odst. 2 trestního řádu). Protože tedy nebyla ze strany státu porušena žádná povinnost ohledně získávání důkazů, ani soudy nižších stupňů nepochybily, když přihlédly ke zvukovému záznamu.

Možnost použití zvukové nahrávky pořízené soukromou osobou řešil i Krajský soud v Brně, který v usnesení spis.zn. 8 To 215/2013 řešil otázku, zda je možné v řízení použít nahrávku pořízenou členem rybářské stráže. Soud prvního stupně uznal jednoho pachatele vinným přečinem výtržnictví, druhého zločinem násilí proti úřední osobě. V odvolání pak oba pachatelé uvedli, že v situaci, kdy si výpovědi členů rybářské stráže rozcházel, dal soud prvního stupně neodůvodněně za pravdu těmto výpovědím. Dále uvedli, že nikdo z obžalovaných nedal předem ani dodatečně souhlas s pořízením zvukového záznamu z průběhu kontroly, a nikdo z nich ani nebyl upozorněn na to, že průběh kontroly bude nahráván. Soud přitom konstatoval, že zvukový a případně i obrazový záznam průběhu jednání policisty s možnými delikventy je běžnou praxí v dalších civilizovaných zemích, kde v praxi bývá i jednočlenná hlídka dopravní policie, která kontroluje, často i vícečlennou posádku motorového vozidla. Zejména v situaci, kdy si tvrzení zúčastněných protiřečí, může zvukový záznam zásadním způsobem osvětlit průběh jednání úřední osoby s dalšími účastníky přestupkového, či trestního řízení.

Soukromí na sociální síti

Vzhledem k tématu tohoto článku není možné vyhnout se zmínce o povaze sociálních sítí, které jsou dnes natolik rozšířené, že ovlivňují veřejné mínění a projevy soukromé povahy na těchto sítích se mohou stát důvodem pro ostrakizaci se všemi představitelnými i nepředstavitelnými důsledky. Případy odhalení nevěry nebo identity pachatele trestného činu prostřednictvím sociální sítě již také nejsou ojedinělé. Prostřednictvím sociálních sítí se lze navíc dopustit trestných činů např. nebezpečného pronásledování nebo podvodu. Jak tedy české právo pohlíží na tzv. příspěvky na sociálních sítích?

Ústavní soud se ve svém nálezu spis.zn. III.ÚS 3844/13 z 30.10.2014 zabýval otázkou, zda policejní orgány postupovaly v souladu se zákonem při udělení pořádkové pokuty za obsah komunikace dvou osob na sociální síti Facebook. Stěžovatel namítal, že pořádkovou pokutu je možné uložit osobě, která ruší nebo maří průběh trestního řízení nebo se chová urážlivě vůči orgánům činným v trestním řízení. V tomto případě však byla pokuta udělena za soukromou komunikaci dvou osob, která nebyla

adresována orgánům činným v trestním řízení. Pokud policejní orgán takovou komunikaci kontroloval a nikým nezván se považoval za adresáta této komunikace, navíc aniž by k takové činnosti disponoval jakýmkoliv oprávněním ve smyslu příslušných ustanovení trestního řádu o možnostech sledování a kontroly telekomunikačního provozu, porušil tak podle stěžovatele jeho právo na ochranu soukromí a soukromé komunikace. Rovněž uvedl, že nebylo s jistotou prokázáno, že dotčené zprávy napsal skutečně stěžovatel.

Soud se při řešení této otázky zabýval samotnou povahou sociální sítě Facebook, přičemž uvedl, že jeho uživatel si může individuálně nastavit kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací a pomocí nástrojů ochrany soukromí tak má možnost zvolit, kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah, kdo a jak jej může kontaktovat a vyhledat. Jinými slovy - profil uživatele na sociální síti může fungovat otevřeně (je veřejný pro všechny ostatní uživatele Facebooku nebo dokonce všechny uživatele internetu) nebo uzavřeně (stěžovatel buď obecně volí, jakému okruhu uživatelů zveřejní své informace, nebo tuto volbu může provádět i u jednotlivých příspěvků a informací zvlášť). Povaha sociální sítě Facebook není jednoznačně soukromá či veřejná. Vždy záleží na konkrétních uživateli, jakým způsobem si míru soukromí na svém profilu, případně přímo u jednotlivých příspěvků, nastaví. Teoreticky může uživatel prostřednictvím této sítě komunikovat pouze s jediným dalším uživatelem, a to aniž by tuto komunikaci mohli vidět, či do ní zasahovat, ostatní uživatelé. Taková komunikace by pak jistě mohla být považována za ryze soukromou, byť uskutečněnou prostřednictvím sociální sítě využívané miliardou uživatelů, stejně jako je za soukromou možno považovat emailovou komunikaci dvou osob, uskutečněnou např. prostřednictvím emailové služby Gmail, kterou taktéž využívají miliony uživatelů. Uživatel sociální sítě Facebook však má možnost učinit svůj profil také zcela veřejným a tedy přístupným všem uživatelům sociální sítě Facebook, případně i všem uživatelům sítě internet. Tato možnost je hojně využívána např. politickými stranami, zájmovými skupinami, umělci, poskytovateli služeb, obchodníky a dalšími, jejichž cílem je prezentovat se prostřednictvím sociální sítě Facebooku co nejširšímu počtu uživatelů internetu. Toto nastavení ale volí i část "běžných" uživatelů. Jelikož k zajištění obsahu privátní komunikace došlo podle § 88a trestního řádu, tedy vydáním na základě nařízení soudu (nejednalo se o veřejnou komunikaci) při řízení vedeném pro přečin ohrožení výchovy dítěte, který nespadá mezi okruh trestných činů, u kterých lze tento postup aplikovat, zrušil Ústavní soud usnesení o udělení pořádkové pokuty.

Ústavní soud tedy ve svém nálezu poskytl vodítko posuzování projevů na sociálních sítích a naznačil hranici mezi soukromím a veřejným projevem. Částečně přitom upřesnil názor Nejvyššího soudu vyslovený v usnesení spis.zn. 4 Tdo 16/2014 z 29.1.2014, podle kterého: Při současném vývoji komunikačních médií, zejména zprostředkování výměny informací mezi uživateli internetu, nelze efektivně předejít tomu, aby o předpokládaném pachateli trestného činu získali tito uživatelé nejrůznější informace. Pokud navíc dotýčný vstoupí do komunity užívající některou ze sociálních sítí (Facebook, LinkedIn, Flickr, Twitter atd.), jsou takové informace bez obtíží dostupné prakticky každému uživateli internetu a nemůže jejich získání tímto prostřednictvím jakkoli zpochybnit validitu procesních úkonů, v nichž takové informace hrají byť i nezanedbatelnou roli, jak tomu bylo také v tomto případě. Ačkoliv Ústavní soud nepovažuje veškerou aktivitu na Facebooku za veřejnou, zatímco Nejvyšší soud uvádí, že informace z těchto sítí jsou dostupné prakticky každému uživateli internetu, podstata obou názorů je stejná. Jedná se totiž o dobrovolné zveřejnění. Nejvyšší soud pouze neanalyzoval podstatu sociálních sítí stejně pečlivě, jako Ústavní soud. Nejvyšší soud však otázku povahy sociálních sítí řešil jen jako okrajovou otázku důkazního řízení, zatímco v případě řešeném Ústavním soudem byl princip fungování sociální sítě klíčem k řešení.

Závěr

S důkazy předkládanými soukromými osobami v podobě obrazových nebo zvukových záznamů se s ohledem na stále sofistikovanější a dostupnější technické prostředky budeme v budoucnu setkávat

stále častěji. Rovněž aktivita na sociálních sítích bude v budoucnu více využívána v soudních sporech. Posuzování proporcionality dotčených práv proto bude v budoucnu otázkou stále aktuálnější.

Mgr. Milan Zeman

[*] Text byl aktualizován ke dni 16.8.2015

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)